

Kansrijk leren werken met jonge kinderen op Hogeschool KPZ

Hieronder wordt beschreven hoe professionals opgeleid worden om jonge kinderen te begeleiden in hun ontwikkeling in de huidige maatschappij, waarbij professionals rekening leren houden met toekomstige ontwikkelingen. Oftewel, hoe worden professionals opgeleid tot toekomstbestendige 'jonge kind-professionals'?

Denken vanuit kansen, het ontwikkelen van een reflectieve houding en het herkennen en versterken van eigen kwaliteiten zijn hierbij belangrijke pijlers. Want, in de woorden van een pedagogisch coach: "Veel pedagogisch medewerkers die in de kinderopvang werkzaam zijn, zijn onbewust bekwaam. Ik zou graag willen zien dat ze meer bewust bekwaam worden." Waarom zijn deze pijlers belangrijk en hoe ziet dit eruit in de praktijk? Hogeschool-docent-onderzoekers Iris van Telling en

Marith Schotpoort van Hogeschool KPZ geven antwoord op deze vragen en staan stil bij de wijze waarop een professional kan kijken vanuit kansen in het begeleiden van jonge kinderen.

De eerste levensjaren van het opgroeiende kind zijn van grote invloed op hun latere fysieke en mentale gezondheid (Roseboom, 2022). Vanuit de gedachte jonge kinderen kansrijk te laten opgroeien, is er de afgelopen jaren op veel kinderopvanglocaties in Nederland ingezet op voorschoolse

educatie (VE) programma's. Uit onderzoek blijkt echter dat alleen het gebruik van deze VE-programma's niet zo effectief is, maar dat juist de professionals die werken met het jonge kind het verschil maken (Fukkink et al., 2015; Fukkink, 2017). Of, zoals een pedagogisch coach in de kinderopvang aangeeft: "Het is belangrijk om als jonge kind professional kansen te benutten die zich spontaan voordoen gedurende de dag, bijvoorbeeld in de zandbak. Ik geloof niet dat het echte leren en ontwikkelen van het jonge kind in de kring gebeurt."

Hiermee wordt het belang van de rol van de professional onderstreept, want die maakt het verschil! Maar wat betekent dit voor het onderwijs aan (aankomende) professionals die werken met jonge kinderen? Hoe kunnen ze opgeleid worden tot sterke toekomstbestendige jonge kind-professionals die ontwikkelingsmogelijkheden zien en weten te benutten? Op Hogeschool KPZ wordt hier onderzoek naar gedaan vanuit het kennis- en innovatiecentrum, onder andere binnen de programmalijs 'perspectieven op kansrijke ontwikkeling van kinderen en jeugd'.

Dit onderzoek is gestart door vanuit litera-

tuur en praktijk in kaart te brengen wat kansrijke factoren zijn met betrekking tot het opgroeiende jonge kind, waar professionals invloed op uit kunnen oefenen. Want je moet juist kijken naar waar je wél invloed op hebt als professional, dat is onze visie. Deze factoren kunnen helpend zijn bij het in kaart brengen van de kwaliteiten en vaardigheden die (nog meer) gericht ingezet kunnen worden, of waar de (aankomende) professional mogelijkheden ziet voor ontwikkeling.

We vinden het belangrijk dat professionals hierbij kijken naar de verschillende leefwerelden van kinderen, waarbij verder wordt gekeken dan de leefwereld waar de professional zicht op heeft. Hierdoor leren professionals verder kijken dan hun eigen perspectief. Een voorbeeld van een manier waarop dit wordt gestimuleerd bij de opleiding associate degree Pedagogisch Educatief Professional (Ad. PEP) is de opdracht waarbij studenten een netwerkgesprek organiseren. Dit gesprek wordt gevoerd met verschillende professionals, ouders en eventueel andere gesprekspartners en gaat over een kind waar een vraag over is of waarbij men zorgen heeft over de ontwikkeling van een kind. Een Ad. PEP student die werkzaam is in de kinderopvang vertelt: "Ik heb een jongen in mijn groep waarbij sprake is van hechtingsproblematiek. Wij ervaren regelmatig gedragsproblemen bij deze jongen. Om de jongen beter te kunnen begeleiden en aan te sluiten bij zijn behoeftes, heb ik een netwerkgesprek georganiseerd met ouders, een collega en een medewerker vanuit jeugdhulp die ouders gezinsbegeleiding biedt. Ik heb dit gesprek als erg waardevol ervaren; je kijkt met andere ogen naar het kind én kan concrete handvatten die vanuit ouders en jeugdhulp worden aangereikt inzetten. Het contact met deze jongen is enorm verbeterd en ik heb sinds het gesprek prettig contact met de ouders."

Binnen het kennis- en innovatiecentrum wordt naast het in beeld krijgen van kansrijke factoren in de ontwikkeling van het jonge kind, onderzoek gedaan naar de rol van de pedagogisch coach in de kinderopvang. Vanaf 2019 is het wettelijk verplicht dat in elke kinderopvangorganisatie een pedagogisch coach-beleidsmedewerker werkzaam is, met als doel de kwaliteit van de kinderopvang te versterken. De pedagogisch coach begeleidt de pedagogisch medewerker op uiteenlopende vragen,

bijvoorbeeld gericht op de interactie tussen de pedagogisch medewerkers en een kind of de vraag hoe de pedagogisch medewerker gericht de taalontwikkeling kan stimuleren. Ook biedt de coach scholing aan teams waarin de coach de pedagogische visie van de organisatie probeert te vertalen naar de praktijk.

Het inzetten van een pedagogisch coach kan een goede impuls geven aan de kwaliteit van de kinderopvang. Zo kan de coach pedagogisch medewerkers laten zien welke kwaliteiten en vaardigheden ze al bezitten en nog meer gericht kunnen inzetten, bijvoorbeeld gericht op factoren die zij kunnen dragen aan een kansrijke ontwikkeling van het jonge kind.

In de praktijk blijkt dat men soms nog zoekende is naar de meest passende invulling van deze taak. In het onderzoek van Hogeschool KPZ staan de volgende vragen daarom centraal: Wat maakt coaching effectief en prettig voor zowel de coach als de pedagogisch medewerker? Hoe kan coaching ingezet worden om pedagogisch medewerkers meer bewust te laten zijn van hun invloed op een kansrijke ontwikkeling van het jonge kind? Vanuit dit lopende onderzoek hopen wij concrete adviezen te formuleren om zo bij te dragen aan de kwaliteit van de kinderopvang, met uiteindelijk doel dat alle jonge kinderen kansrijk kunnen opgroeien.

Om dit in beeld te brengen worden onder andere pedagogisch coaches geïnterviewd. Zij zien veel mogelijkheden voor de pedagogisch medewerkers in de kinderopvang om in te spelen op kansrijke factoren. Zo geeft één van de geïnterviewde pedagogisch coaches aan: "Je kunt veel doen in de dagelijkse routine. Grijp je kansen op het moment dat het kan. Je kan kinderen zoveel leren door ze bijvoorbeeld tussen de middag zelf hun brood te laten smeren. Dan heb je één grote activiteit van een half uur waarin bijna alle ontwikkelingsgebieden aan bod komen." Dit vult ze later in het gesprek aan met: "Laat het materiaal het werk doen; zorg voor leerrijke hoeken en activiteiten. Pedagogisch medewerkers krijgen vaak jeuk van het woord 'activiteit' en denken aan het voorbereiden van iets heel groots. Maar ik geef dan bij de pedagogisch medewerkers aan: "Denk klein, dan wordt het groots."

Ook het samenwerken en afstemmen met ouders en externe professionals vinden verschillende pedagogisch coaches van

belang. Zo geeft een pedagogisch coach aan: "Ik vind dat je partners moet worden met ouders, dat je zonder oordeel met ze in gesprek gaat en dat je er vanuit gaat dat je beiden goede intenties hebt. Bespreek bijvoorbeeld zowel vanuit ouders als vanuit het kinderdagverblijf hoe gekeken wordt naar de behoeftes van een kind en bespreek vervolgens hoe je elkaar kan helpen." Een andere pedagogisch coach vindt het kennen van andere professionals van groot belang. Zij geeft aan: "Je zit niet op een eilandje met je kinderopvang, er zit namelijk een heel netwerk om een kind heen. Het is vooral belangrijk om lijntjes te leggen. Soms hoeft je niet heel veel met elkaar, maar dat je elkaar weet te vinden, dat is al zo'n winst."

Door de verschillende opleidingen te verrijken met de uitkomsten uit praktijkgericht onderzoek worden jonge kind-professionals bij Hogeschool KPZ opgeleid tot toekomstbestendige professionals, die denken vanuit kansen en mogelijkheden.

Literatuur:

Fukkink, R., Jilink, L. & Oostdam, R. (2015). Met een blik op de toekomst.

Een meta-analyse van de effecten van VVE op de ontwikkeling van kinderen in Nederland. Hogeschool van Amsterdam. <https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-00/pdfs-bijlagen-bij-publicaties/brochure-blik-op-de-toekomst-2.pdf>

Fukkink, R. (red.) (2017). De Nederlandse Kinderopvang in wetenschappelijk perspectief. Uitgeverij SWP.

Roseboom, T. (2022). Gelijk goed beginnen. Succesvol bouwen aan de basis voor gezonde generaties. De tijdstroom.

i Iris van Tellingen is hogeschooldocent-onderzoeker binnen de programmajijn 'Perspectieven op kansrijke ontwikkeling van kinderen en jeugd' van Hogeschool KPZ. Marith Schotpoort was werkzaam bij Hogeschool KPZ en werkt nu voor de gemeente Aa en Hunze.